

Gausdal Historielag

Årsmelding for 2014

Årsmøte for driftsåret 2013 ble arrangert i Østre Gausdal Prestegard søndag 9.mars 2014. Styret for 2014 har etter valget hatt denne sammensetning:

Ola Fyksen, leder, valgt for ett år

Tor Kristian Nordvang, nestleder. På valg i 2015

Sofie Ågot Aulstad, kasserer. På valg i 2015

Svein Fyksen, sekretær. På valg i 2016

Ivar Wold, styremedlem. På valg i 2017

Kari Bjerke Batt-Rawden, På valg i 2017

Lars Slåen Heyerdahl, styremedlem. På valg i 2016.

(Har ikke møtte denne vinteren på grunn av studier i Oslo)Varamedlemmer: (Velges hvert år)

1. Johannes Thallaug. Innkalles på alle styremøter
2. Håkon Kråbøl
3. Tone Aune Aulstad

Valgkomité:

1. Ivar Paulsrud, leder
2. Ingunn Heggen
3. Lise Thingvald

Revisorer: Velges hvert år

Knut Smidesang
Per Ole Nygaard

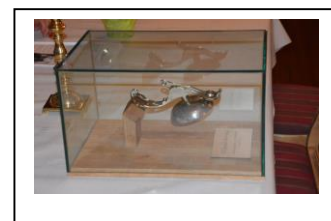
Ola Fyksen var møteleder og Svein Fyksen referent.

Morten Kleiven fikk gave, blomster, takk og heder for mangeårig innsats som kasserer. I tillegg har han ført fullstendig gardsregnskap for Ulsrud.

Ivar Blekastad og Marte Stine Fyksen fikk hederlig omtale og blomster for lang og god innsats i boknemnda.

Per Aspesletten overrakte en varslingsklokke som satt i bussen som ble sprengt ved en feiltagelse ved Jevanhaugen i 1940. 17 norske soldater omkom. Klokka har blitt tatt vare på av avdøde Trond Holen, som fant klokka, og Per Aspesletten. Klokka er plassert i en glassmonter og kan foreløpig besiktiges i historielagets kontor i prestegarden.

Torleif Forseth var med og gravla soldatene. Han fortalte den gripende historia om gravferda omstendighetene før og etter gravferda.

Grunnlovsjubileet 1814-2014 ble markert med et interessant og tankevekkende foredrag av Lars Slåen Heyerdahl.

Etter kaffe og åresalg ble filmen, som ble tatt opp 17.mai 1989, vist. Det var da ei markering av grunnlova som var 175 år.

Det var 39 personer på årsmøtet.

Organisasjon 2014

375 betalende medlemmer. Medlemskontingent kr 100,-.

Vi har hatt 8 styremøter i 2014. Seks i Østre Gausdal Prestegard, ett i Ulsrud og ett på Ulsrudsetra.

Gausdal Tidende 27. årgang er distribuert til alle husstander i Gausdal. Tidsskriftet gir en kort informasjon om virksomheten for året som har gått (2013), og inneholder en uadressert giro for kontingentinnbetaling.

«Tilskuddsportalen» er en nett-tjeneste med linker til forskjellige tilskuddsordninger som lag og foreninger kan søke om tilskudd fra. Gausdal kommune betaler nå for denne tjenesten. Ola Fyksen deltok på oppstart og kurskveld.

De første bøkene som Kilderegjennsynsutvalget har tydet, ministerialbok 1809- 1817 for Gausdal prestegjeld, er registret på digitalpensjonatet. Link på hjemmesiden til disse finnes på hjemmesiden.

2015 er friluftslivets år. Historielaget møtte med Kari Batt Rawden møtte på infomøte. «Organisasjonenes rolle: Friluftslivets år vil gi en gyllen mulighet for ekstra satsing og tilrettelegging for aktivitet. De frivillige friluftslivsorganisasjonene og organisasjonene for øvrig vil ha en meget sentral rolle i gjennom-føringen av FÅ15. For å sikre økt og varig deltakelse til friluftslivet ønsker vi å tilrettelegge for å løfte de gode og inspirerende lavterskel tiltakene som allerede finnes hos organisasjonene.»

Stifterne av Stiftelsen Reidevoll er Gausdal Historielag, sognerådet i Østre Gausdal og menighetsrådet i Follebu. Slik er historielaget del av representantskapet i Stiftelsen Reidevoll og del av valgkomité for Reidevolls styre. 3 personer fra hver av stifterne deltar på årsmøtet i Reidevoll. I 2014 deltok Ola Fyksen og Gunnar Rundtom.

Styret Stiftelsen Reidevoll består av leder Reidar Holen, Gunnar Fyksen, Harald Olsen, Jan Toft og Torgunn Holm Maurset (historielagets medlem i styret). I tillegg 3 vararepresentanter. Etter Gunnar Fykses bortgang har Gunnar Rundtom vært styrerepresentant og Harald Olsen kasserer.

Ola Fyksen har deltatt i ett møte med Stiftelsen Reidevoll, og er med i valgkomiteen, som har hatt ett møte.

Gausdal Historielag er medlem av Gudbrandsdal Historielag og Gudbrandsdal Slektshistorielag.

Gudbrandsdal Historielag er bindeledd for lokale historielag og arrangerer fellestiltak. Laget er nært knyttet til Dølaringen Boklag, som utgir Årbok for Gudbrandsdalen. Gudbrandsdal Slektshistorielag skal legge til rette for samarbeid mellom slektsgranskere utover kommunegrensene.

Årsmøte i Gudbrandsdal Historielag på Hundorp, Dale Gudbrands Gard 5.4.2014. Ola Fyksen og Sofie Ågot Aulstads møtte. Gjenvolgt til leder ble Arnfinn Engen. Før årsmøtet besøkte vi Isum gard for å se på dekorasjonsmålinga lagd av Even Sulengshaugen, en av de fremste dekorasjonsmalerne i landet. Kåre Hosar fra Maihaugen fortalte om Sulengshaugen og arbeidene hans.

Fra boknemnda

Etter noen utskiftinger i boknemnda består den nå av
Kjell M Solberg, leder
Gustav Klaape
Britt Grimstad
Kirsten Bråthen

I løpet av 2014 har nemnda hatt 8 møter, med møte en gang i måneden. Det har vært mye stoff å velge i. Bortimot 20 artikler klare, noe som skal være nok for neste utgave. Nå er det "finarbeid" med utvalg og bilder som gjenstår. Det blir mange spennende artikler, både dramatiske og tragiske hendelser, samt interessant historie fra nyere og eldre tid. Personer som har satt sitt preg på bygda, blir også med. Gausdalsminner nummer 16 blir krydret med småsnutter og gode, beskrivende gausdalsuttrykk.

Boknemnda har arbeidet med et register over alle artikler som er skrevet i Gausdalsminner fra starten. Etter hvert blir registeret tilgjengelig på hjemmesiden.

Andre bokutvalg

Det arbeides fortsatt med "Garder og slekter, Engjomskretsen i Østre Gausdal". I utgangspunktet en videreføring av Audun Kjos sitt hefte med dette tema. Tor Korsvold, Tor Kristian Nordvang, Torhild Rundtom og Jan Olav Skaug står for dette. Manusutgivelse av Slekter og Garder i Vestre Gausdal, en videreføring av "Kraabølsboka" er fortsatt under utarbeiding. Utvalget består av Magne Bårdslie, Arne Halvorsen, Ole Kvisberg og Gudbrand Myklebø. Produktene vil ha et omfang og en utforming i tråd med den utgitte bind I av videreføring av Slekter og Garder for Østre Gausdal og vil bli ferdige i løpet av 2015. Per Audun Øvstehage arbeider med Småbrukerlagshistorie.

Skolemuseet i Prestgarden:

Museumsutvalet har avslutta registreringa nå, men vil gjerne invitera til ein open dag i vårhalvåret 2015.

Alle som vil sjå museet må gjerne venda seg til Torgunn H. Maurset eller Ragnhild Bjørge så kan dei låsa oppfor omvising. Dersom ein/ei frå historielaget er til stades på arrangement må dei gjerne syne fram skulesalen.

Seinare kan det bli mogleg å få til ei ordning med eigen nøkkel til museet.

Utvalget består av Torgunn Holm Maurset, Ragnhild Bjørge, Marie Ellingsberg og Inga Johanne Paulsrud.

Årsrapport arkiv

9 arkiv avlevert og arkivert i arkivet i prestegarden 2014
Kjell Håkon Reistad er arkivansvarlig.

Bibliotek

Ivar B Blekastad er ansvarlig for å registrere bøker som blir innlevert og plassere disse i biblioteket i prestegarden. 3737 bøker er nå registret.

Bøkene er til utlån. Det må påsees at utlån blir registret i utlånsboka.

Boklager på Fjerdum

Leieavtale av boklageret på Suttestad er opphørt, og bøkene er flyttet til fjøset på Fjerdum 17.mars 2014. En lettvinnt og god løsning.

Leie er 2000 kr pr. år og med 6 mnd. gjensidig oppsigelse.

Ivar Wold er boksalgsansvarlig, og leverer også bøker til forretninger og andre utsalg i bygda. I tilknytning til våre slekts- og fotomøter hver første mandag i måneden, er det bøker å få kjøpt. Mange tidligere utgivelser har nedsatt pris!

Den viktigste salgskanalen er fra vår hjemmeside www.gausdalthistorielag.no

Bokutgivelsene betyr mye for lagets økonomi, samtidig som kulturstoff blir tatt vare på og gjort tilgjengelig. Dørlaringen Boklag har nå bare nettsalg.

Kilderegistreringen

Grappa ledes av Tor Kristian Nordvang og består av Gunnar Rundtom, Kjell Håkon Reistad, Nils Nygard, Anfrid Rundtom, Ingvar Kalrud og Jørgen Moen.

Hver torsdag kveld (nesten) er gruppa samlet for korrekturlesing og registrering. Og arbeidet går framover, men er mye mer som kan gjøres, så hvis noen er interesserte i å være med på arbeidet er de hjertelig velkommen. Et fast inventar på møtene er Nils og fruktnøtt sjokolade, det går med en plate på hvert møte!

Helt siden historielagene i Østre og Vestre Gausdal ble etablert i 1929, har avskrift av kilder vært sett på som en viktig oppgave. Som med all annen aktivitet i laget har dessverre også kilderegistreringen gått litt i bølgedaler. Og arbeidet har også forandret seg. Fra slektsforskeren O T Forseths håndskrevne avskrifter og notater (som historielaget har samlet noe av på en CD som er til salgs) til registrering i søkbare databaser i dag.

Gausdal Historielag var faktisk en av pionerene i Oppland når det gjelder registrering av kirkebøker. Allerede i 1986 startet historielaget med å utvikle en registreringsapplikasjon for kirkebøker. Historielaget var gjennom samarbeidsrådet for historielagene i Oppland initiativtaker til å utarbeide en standard for kirkebokregistrering. Etter hvert så Standard 4G dagens lys, en standard som visstnok til slutt ble brukt både i inn og utland. Standard 4G er den standarden kilderegistreringsgruppa i historielaget bruker den dag i dag. I 1990/91 begynte historielaget arbeidet med å registrere kirkebøker. Delvis ved hjelp av prosjektet "Arbeid for trygd" Arbeidet stoppet etter hvert opp etter at 12 protokoller var helt eller delvis registrert. En liten innsats med å korrekturlese kirkebøkene på slutten av 1990- årene ble også kortvarig.

Så i 2006 startet en gruppe opp igjen med å korrekturlese bøker. Etter hvert ble det også satt i gang nyregistrering av bøker som i første bølge ikke var påbegynt. Bøker ble ferdiggjort og har i noen år vært tilgjengelig i papirformat. Det har hele tiden vært meningen at kirkebøkene skulle vært utlagt søkbare på internett, men har vært diskutert i hvilken form. I 2014 ble det besluttet å sende bøkene inn til Digitalarkivet og Digitalpensjonatet. Den første protokollen er på plass på Digitalpensjonatet og vi vil sende over bøker fortløpende.

Slekt og fotomøter

Første mandagen i måneden, unntatt i juli og august, er det slekt og fotomøte i prestegarden. Deltagerantallet 10 -15 personer hver gang.

Gunnar Rundtom og Tor Korsvoll er alltid tilgjengelige på møtene.

Fotoregrering:

Tor Korsvoll leder dette arbeidet.

Aktiviteten i 2014 har vært på samme nivå som året før.

Vi har lånt inn albumer og løse bilder fra 5 personer. Fra dette materialet er 205 bilder skannet og lagt til i Historielagets arkiv. Vi har og fått noen bilder som gave. Som tidligere har vi bistått Lions med bilder til deres kalender.

Det er inngått avtale med Gausdøl'n om å publisere ett bilde fra Historielagets arkiv i hvert nummer av Gausdøl'n.

Sosiale medier

Gausdal Historielag er nå på Facebook.

Hjemmesiden www.gausdalahistorielag.no har ligget nede ei tid. Med hjelp fra Paul Batt-Rawden er vi i gang igjen, gjennom tjeneste levert av Østfold Internett.

Tor Kristian Nordvang er EDB-ansvarlig i historielaget.

Kulturminneregistrering

Møte på Dalseter Høgfjellshotell 14.mars angående prosjekt for registrering av kulturminner i regi av Oppland Fylkeskommune. Tor Kristian Nordvang, Ola Fyksen, Paul Batt-Rawden og Ivar Amund Aulstad deltok.

Ola Fyksen, Ole Johan Elvestad, Tor Kristian Nordvang og Ivar Amund Aulstad fra historielaget var på registreringskurs i kulturminner på Dalseter 27.mai. Kurset var praktisk og foregikk mye i terrenget. Arkeolog Hildegunn Maria Haanes Ruset ledet kurset og arkeologer fra Oppland Fylkeskommune lærte oss hvordan vi skulle finne kulturminner og dokumentere dem. Folk fra kommunene Sør-Fron, Gausdal og Nord-Fron var invitert.

Konklusjonen er at vi bør samarbeide med fylkeskommunen om registrering og bruke deres opplegg for registrering. Nødvendig samarbeid og godkjenning fra grunneiere ble presisert.

Markvandring

16.august var det markvandring i Aulstadlia ledet av Ivar Amund Aulstad og Torill Uthberg. I øsende regnvær møtte 8 personer opp til en lærerik vandring i gammelt kulturlandskap i Beljedalen og Aulstadlia der det har vært stor aktivitet med jernutvinning, kolmiler, setring, mølle og sagbruksvirksomhet.

"Minnesdu-kveld"

Arrangert i samarbeid med Gausdal Spelemannslag i Forset Grendahus 23. november.

*Gausdal Spelemannslag i aksjon.
Foto: Paul Batt-Rawden*

Kvelden ble viet folkemusikk fra Gausdal. Gausdal Spelemannslag, med Kari Batt-Rawden som konferansier, ledet kvelden med musikk og historier om 12 spelemenn. Tidsperioden var fra 1800 tallet til lagets egen trekkspiller og komponist Jan Gudmund Volden.

Repertoaret var en blanding av vals, brudemarsj, halling, masurka og reinlender.

Gausdal Spelemannslag ble stiftet 14.oktober 1977. Sverre Kleiven (trekkspill) var initiativtager. Kolbjørn Klæva, Jo Skjeggestad, Oddvar Dampen, Thorleif Vang, Kjell Stormoen, Arvid Stormoen og Asgeir Nustad var de første medlemmene. I dag ledes laget av Knut Rognstad og har 10 faste medlemmer og noen som er med dann og vann. (Kilde: Nina Fjeldet)

Det var en tradisjonell "Minnesdu-kveld" med gratis inngang, kaffe og åresalg. 38 personer møtte opp.

Rapport fra møllebefaring i Holen:

7. september var historielaget innbudt til befarung av den gamle mølla i Holen. Initiativtager var Øystein Hansen sammen med gårdeier Jostein Nyflødt. Sjoa og Heidal Gammeltekniske forening var også innbudt og stilte opp med 8-10 svært interesserte og teknisk kyndige personer. De hadde også med seg «rester» etter egen grillkveld og Øystein Hansen og sønnen hans rigget til tønnegrill. Kjell Borgard, Ole Jon og Nils Andreas Engeland kom også på befarung. Fra historielaget møtte Håkon og Anders Kråbøl og Kjell Håkon Reistad.

Foruten en generell omvisning i mølla og gården for øvrig, var grunnen til befarungen at turbinen hadde «falt» ned og måtte heises opp og lagres opp på nytt, for at mølla skal kunne kjøres. Det var puljevis befarung av turbinen, da det var trangt under møllegolvet. Det ble presentert flere teorier om hvordan alt fungerte og hva som var årsaken til at turbinen hadde «falt» ned, og hva som måtte gjøres for å få mølla satt i stand. Brødrene Kråbøl, som ikke kunne være med på hovedbefarunga, besiktiget turbinens tilstand etter at de fleste hadde reist hjem. De konstaterte raskt at turbinen hadde vært senket ned i forbindelse med et forsøk på å bytte opplagring. Det var nok Trond Holen som i sin tid hadde forsøkt å bytte opplagringen. Det må skaffes egnet treverk for opplagringen og noe mannskap for å få turbinen på plass. Det er nok også behov for Kråbøls kunnskap og innsikt for å få turbinen på plass igjen. Ellers er turbinrøret preget av tidens tann, men det er nok fullt brukbart til demonstrasjonskjøring av mølla. Flom har tatt støpt lededam for vannet og vassveita er delvis tettet med grusmasse etter flommen. Selve vanninntaket til turbinrøret og overløpet må også utbedres.

Mølla i Holen er så intakt og i så bra stand at turbinen burde vært satt i stand slik at mølla kunne kjøres til demonstrasjonsbruk. Det bør være en oppgave for historielaget å bidra til at dette arbeidet blir gjennomført.

Ljorebu i Grasslåa på Bødalskjølen

Iver Forseth tok i 2010 initiativ til å berge ei Ljorebu på Bødalskjølen, tilhørende Ola Borgemoen, gnr 238/1 Søre Bø.

Etter ei befarung i september 2010 med bl.a. Jon Sylte og Kare Ljorebua des 2014 og D Foto Iver Forseth

Randsfjoromuseet die Ljorebua

betegnet som svært verneverdig og sjelden i regional skala. Bua ble brukt i forbindelse med utslåtter helt tilbake til 1600-tallet. Alderen på denne bua er ikke fastslått, men kan være fra 1700 tallet. Ljorebua er ei tømra ettroms bu med jordgolv, åpent ildsted i midten og ljore i taket, og sengebrisker langs veggene. Slike buer vart også brukte i samband med jakt, fiske, fangst - trolig også kolbrenning, utvinning av myrmalm, jernutvinning og anna arbeid.

Gausdal Historielag kom inn i bilde som søker om SMIL-midler til restaureringen og har hatt regnskapet for prosjektet. Iver Forseth, Torger Ruud og Knut Fyksen har stått for det frivillige arbeidet med organisering, arbeidet med å ta ned bua, transport og takarbeid med mer. Ola Sanne og Hans Otto Kaltenborn med mannskap har foretatt restaureringen i laftehallen sin.

Høsten 2014 ble ljorebua satt opp igjen på sin opprinnelige plass. Noe opprydding og ordning står igjen før historielaget kan invitere til en markvandring i Grasslåa en søndag i august.

Fra Ulsrudutvalget

Ulsrudutvalget ledes av Birgit Kraabøl og består av Kjell Håkon Reistad, Nils Petter Staum, Ole Voldbakken, Tor Korsvoll, Arve Rundtom, Ragnar Rognlien, Svein Fyksen og Olav Terje Kleiven. Alle har forskjellige virksomhetsområder med egne medhjelpere.

Byggekomite for et planlagt magasinbygg består av Kjell Håkon Reistad (leder), Johs Thallaug, Tor Kristian Nordvang, Birgit Kraabøl og Nils Petter Staum.

Vedlikeholdet i Ulsrud omfattet i 2014 bl.a. råteskadet fjøsvegg og utett eldhustak. Jordmasse ved øvre fjøsvegg ble fjerna, deler av vegg fornya. Takrenne ble montert på samme side. På eldhustak ble torv lempa unna, skadet takpapp forsøkt lappa, før taktorva igjen kom på plass.

Føderådsgulv ble fornya etter annen gangs soppskade. Karer i aksjon var brødrene Staum, Iver Hammershaug, Ole Voldbakken og Kjell Håkon Reistad. Føderåda kunne endelig gjenåpnes etter nedvasking og gulvmaling av Birgit Kraabøl. Arne Nordlien besørge nye dolokk på utedoen. Ole besørge lås på stalltrev og fikk på plass gjenoppdaga dører til vedskjulets bakvegg.

På Ulsrudsætra ble sæterfjøs rydda, gjenstander sortert og identifisert, alt utført av før nevnte Ole, Iver og Kjell Håkon. Noe ettersyn på fjøstak og eldhustak kom til. Dør, vinduskarmer og vindskier på sætereldhus ble skrappt, kitta og malt. Innendørs ble parafinlamper og ovnsrør restaurert. Vedovn og smågjenstander ble henta fra garden, for et komplett interiør i sætereldhuset. Birgit sto for dette. Som vanlig ble to kyr kjøpt av Hans Forrestad. Dyrene gikk på seterlykkja til de ble levert i høst.

I vårens vaskedugnad bidro Ole, Kjell Håkon og Birgit i samarbeid med Synnøve Mangrud, Kari Ellen Enge og Eva Aamodt. Signe Åshild Lien holdt blomsterplanting. Ole sto for et veltrimmet tun på nyervervet traktorklipper. I samarbeid med Iver og Kjell Håkon rydda han langs hovedveg ved bom etter kommunens hogst. Sistnevnte utbedra veg mot parkeringsplass for tømmerhogst.

Ungdomsskolens avgangskull hadde sin Ulsruddag i juni, med Svein Fyksen, Eva og Birgit som vertskap. Historielaget holdt siste styremøte før sommeren på Ulsrudkjøkkenet.

Juli bød på et vellykket Olsokarrangement med fullt amfi og strålende sol. Bidragsytere var Bestefarkvartetten, «Gluntarna» med Berit Graedler samt kåseri om 1814 ved Birgit Kraabøl. Sofie Ågot Aulstad og Eva besørger kaffe og biteti. Vel 100 personer deltok.

Samme måned hadde museet for første gang to åpne bemannede søndager, der Svein og Ole var på plass. Et 20-talls besøkende benyttet dagene. Brøttum Historielag kom på besøk i august. Årets overnattingsgjester på sykkeltur var idrettselever fra Gausdal videregående. De campet på tunet og fikk sin porsjon historie fra stedet ved Birgit. Historielagets første styremøte i ny sesong var i på Ulsrudsætra.

Dugnader og gratisarbeid denne sesongen kom opp i 500 timer.

Ny brystning og takrenne på fjøs Foto K.H.Reistad

Septemberkveld på Ulsrudsætra Foto K.H.Reistad

Gausdal Historielag takker for all velvilje og innsats!

Styret